

GOSTOVANJE LJUBLJANSKE DRAME V AVDIOTORIJU LINHARTOV MATIČEK

Za vuvod naj postavitim opažanje, ki je za kronista in recenzenta prav tako koristno kot poučno. Mnogih mnenj je bilo doslej, da odgovarja slovenskemu tržaskemu občinstvu, ki stalno živi pod dnojnjo depresijo, naradnostno in gospodarsko, bolj vedra komedija kot miselno zahtevna drama. Zlasti glede Cankarjevih del je še močno kroninjen predodsek, ki izvirna nemara še iz časov izpred prve svetovne vojne, da so pretežka in pretrancna našega človeka. Gostovanje ljubljanske Drame nas je poučilo o nečem novem in boljšem. Gotovo je bil tudi Linhartov «Matiček» ugodno in celo pristržno sprejet, Toda Cankarjevi «Hlapi» so v nedeljo popoldne in zvečer naravnost zameli naše gledališko občinstvo, da ni moglo nehati s poslušanjem in navdušenimi izrazi priznanja. Zdi se mi, da je veljal dole Cankar našemu občinstvu vse bolj kot nekakšna narodna vrednota, ki ji kot taki gre čast in priznanje, kot pa kot resnično zanimivo in pretresujoč odkriti avtor, ki prezeza občinstvo ne samo po svoji idejni ali naravno buditeljski plati, marveč po resničnih umetniških kvalitetah. Kajpada gre levičar za to, da odkrije uprizoritelji sami, Janovi režiji in umetniški potenci in večinski igralce.

Mislil namreč, da se ne motim, če zapisim, da je po letu 1945 tokrat Cankar na tržaskem odru prvič pretrel občinstvo ne samo po svoji idejni, marveč predvsem po svoji umetniški plati. Zato smatram gostovanje ljubljanske Drame s «Hlapi» kot prvi pionirski akt v poglabitvi spoznavanja Cankarja — umetnika pri slovenskem tržaskem občinstvu.

I. Anton Tomaž Linhart: Tu vseh dni ali Matiček se ženi.

Historia docet. Ko je pred pet stoletjesimi leti A. T. Linhart preseljal Beau-marchaisjevega «Figara» v slovenske razmere in na slovenski jezik, si bržkone ni mogel predstavljati, da bo nekdo po tolikih letih igralo nekakšno taktar neeksistentno slovensko osrednje gledališče. Ljubljane njegovega «Matička» pred slovenskim občinstvom v Trstu. Uprizoritelj je bila takrat tik po izrahu francoske revolucije prepovedana avstrijska cenzura. Toda že Prešeren je pred dobajsetimi leti s svojim izrednim zgodovinskim čujom napisal Linhartu na grob epigram, v katerem so tudi besede:

Komu Matiček, Micka, hči župana, ni mar mu je slovenstvo, nista znana? Slavile, dokler mrtvi se zbujajo, domače boste ga Talija. Kljot!

O Linhartu in njegovem «Matičku» je objavil «Primorski» dnevnik študijo izpod peresa dr. Jože Naletela in dr. Bratka Kreflerja v tednu pred gostovanjem ljubljanske Drame. Preostane nam, da spregovorimo nekaj besed o uprizoritvi sami in njenih ustvarjalcih.

Z razliko od večine italijanskih gledaliških skupin, ki so smislu tradiciji iz prejšnjega stoletja nastale, ki se po potrebi formirajo, transformirajo in spet razpadejo, ki se zbirajo okrog ene ali več podalnih gledaliških osebnosti, je ljubljanska Drama stalna, državno subvencionirana umetniška ustanova, ki je izrazila iz prvih začetkov druge polovice prejšnjega stoletja in ki od takrat stalno gradi in raste na podlagi pridobljenih izkušenj. Pred prvo svetovno vojno je bila Drama pod upravo Dramatičnega društva, ki ga je ustanovil Franc Levstik. Po prvi svetovni vojni je postala državna ustanova in je ostala taka do danes. Po osvojitvi je bila ustanovljena v ljubljani za Akademija za dramsko umetnost, v kateri so nastajale na podlagi oseh dolet pridobljenih izkušenj. Vse vrste umetniških in teoretičnih študij, režiserski in dramaturški naraščaji, ki se začel v zadnjih letih vidno so vselejvali v ljubljanski Drami in na drugih slovenskih gledaliških tržaskih in stane Staršinih in Miha Šušteršiča.

Režiser in scenograf «Matička» je mladi inž. arb. Viktor Močnik. Postavil je izredno okrasno in stilno enotno prizorišče, ki učinkuje kljub preprostosti in smotni zamisli. Ples elegantno, gospodarsko. Prav tako stilno odlično lepo izdelani kostumi so načrtih Alenke Šušteršičeve in lasulje in makeupe Antea Čučiča. Režija nosi nam pečaj in izredno živost, kot tudi vseh smotnosti in prednosti komediji sami. Tu se zdi,

ko da rasteta tempo in zaplet iz samega udejstvovanja oseb, brez prevelike hrupnosti in napetosti. Lahkotnost je skoz in skoz ohranjena, humor in grotesknost situacij nista nikjer preko mere podčrtana. Nasprotno Zdi se celo, kot da je režiser — nemara iz bojazni, da ne bi začel v burkovstvo — vdihtil delu prej neko gipsko distanciranost, ki učinkuje s svojo zadržanostjo nekako odlično.

Za tržasko občinstvo je bila gotovo največja posebnost govorni jezik, nekakšno arhaično gorenjsko narečje, ki morda ni bilo delu občinstva vselej posem razumljivo, ki pa je dalo uprizoritvi svojevrstni mik in pečat. Gotovo zasluži posebno priznanje v tem pogledu igralci, ki so se pod vodstvom rektorjev dr. Antona Bajca in prof. Mirka Mahniča izrekli v duhu in dobo te narečne govorice in jo dosledno in pristno izvedli. Stilno primerna in ušesu prijetna je bila glasba, ki jo je po motivih Linhartovega sodobnika Janeza B. Novaka priredil Bojan Adamič.

In zdaj o igralcih samih, ki so ostvarili avtorjevo in režiserjevo zamisel. Preliv med zreli, že pred vojno dozoreli umetniki in med mladimi, ki je pred kratkim zastupila Akademija za igralsko umetnost, je neverjetno tekoč in gladek. Vmesno stopnjo tvorijo generacija, ki se je šolala na partizanskem odru in je tam prestala dvakrat ogledni kras. Harmonična ansambla ljubljanske Drame dosega redko stopnjo popolnosti in je razumljivo samo, če upoštevamo, da je izrazila in raste iz istega debila in iz istih tradicij, tako da se pri tem človek nehoti spomni na Zupančičev verz iz «Psmi mladine»: «...Ker nepretrgoma drži ven iz zrtarje v zarjo in od dne do dne».

Kreacija barona Naletela: Stane Sever, ki je naslednji dan igral Jermaja v Cankarjevih «Hlapih» in s tem dokazal izredno razpetino svojih igralskih zmogljivosti, mi je odmah prav lahkotnost in bonhomijo rokojokskega bononiva, plemiča tik pred zatonom feodalstva, veliko manj omejenega. Njegov baron ni izgubil kljub izraziti stilizaciji ničesar od svoje pristnosti in verjetnosti v danih okoliščinah. Ta baron je preozčen sladkovec, prej mehak kakor trd, malce utrujen in bebat v svojih stanovskih predsodkih, ki se na vseh koncih in krajih drobijo pod pritiskom svežih sil in nravi iz ljudstva, kakršna sta Matiček in Nežka. Tu je mojstrsko zadržeta karakterizacija tako po Linhartu kakor po Severju: ljudje, kakršni je baron Naletel, ne bodo več dolgo vzdržali na oblasti; sveže sile iz naroda, ljudstva, kakršna sta brikhtna Matiček in Nežka. Tu je mojstrsko zadržeta karakterizacija tako po Linhartu kakor po Severju: ljudje, kakršni je baron Naletel, ne bodo več dolgo vzdržali na oblasti; sveže sile iz naroda, ljudstva, kakršna sta brikhtna Matiček in Nežka. Tu je mojstrsko zadržeta karakterizacija tako po Linhartu kakor po Severju: ljudje, kakršni je baron Naletel, ne bodo več dolgo vzdržali na oblasti; sveže sile iz naroda, ljudstva, kakršna sta brikhtna Matiček in Nežka.

Baronica Rozala: Ančka Levstičeva je mojstrsko postavila lik plemenite rokojokske gospe, v katerem se večno ženska nečimrnost in splošljivost družita z bistrostjo in srčno dobrotjo. Linhart je z Beaumarchaisom vred dal temu liku rokojoko in galantni dobi svoj tribut: ženske, ta šibka, pomoči potrebna bitja, se na koncu izkažejo i bistrejšje in iznajdljivejšje od amoenega spola. Saj konec koncev tudi Nežka in ob koncu v tem prekosi z vsemi žavbami namazane, vred učeneti skupaj z baronico v kosji rog. Lik, ki ga je ustvarila Ančka Levstičeva, je bil poln gracije, zdržene s segavo navihanostjo prave ženske. Njenih ljubosumnih bolečin nismo jemali tragično, kot nismo verjeli v ljubezenske izlive njenega moža. Vse preučilo se nam zdelo ta čustva zapostavitve dolgačaja ljudi, ki žive brez dela na račun drugih, ki se trudijo zavajati. Vendar je lik baronica nekje bližji ljudem iz naroda, prav zato, ker je ženska. V interpretaciji Ančke Levstičeve je v harmonični stilizaciji prikupno zašel pred nami.

Matička, graščinskega vrtnarja, je igral Stane Česnik. Matiček, Figarovec dvojnik, je igral in mezo iz ljudstva. Bister je sveč, mlad v dvojnem smislu: kot osebja in kot svet tistih ljudskih plasti, ki so prav takrat začele siliti na površje. Neobtežen je s predsodki, zaveda se svoje bistrosti in ve, da kot človek v vsakem oziru prekorača svojega plemiškega gospodarja, To pa je zanj od-

lično. Gospodar sili za njegovo Nežko? Ugnal ga bo s svojo bistrnostjo in še osmešil po vrhu. Česnikov Matiček je bil simpatičen, ognjevit fant, kdaj pa kdaj tudi predrzen in malo spoštljiv nasprotni baronu, ki ga je bil postavil za upravitelja vsega svojega imetja, Česnik Matiček fant iz ljudstva, kakršni so tudi danes. Igral ga je bolj iz temperamenta, iz pristnosti svoje nature ven, kot pa s podrobnejšo karakterno obdelavo. Tako je učinkoval predvsem s svojo simpatično neposrednostjo.

Nežka Vike Grilovec je bila posebej občutljiva ljubkost in odrezanost. Če je Matiček poln pristne ljudske modrosti, je Nežka polna ženske navihanosti. A pri (Nadaljevanje na 4. strani)

Med nepregledno množico ljudi, ki jih McCarthyjeva komisija kliče na zasliševanje, je fotoreporter ujel tudi gornjo skupino pripadnikov indijske organizacije v ZDA «W. F. K. L. vir svečan. Začetne črke: Wisdom (modrost), «Freedom (svoboda), Knowledge (znanje) in Light (svetloba). Da so krivi nam priča okolčina, da so bosi, kar je v očini opreki z ameriškim načinom življenja.

EDEN NAJDRZNEJŠIH PODVIGOV V DRUGI SVETOVNI VOJNI KAKO JE MARŠAL ROMMEL UŠEL SMRTI V SEVERNI AFRIKI

II. Sodec po izjavah Rommelovega sina Manfreda, ki je pred kratkim izdal očetu spomine z raznimi pripombami, je neka nacistična volhunka, preobčlena v bolničarko, zvedela za to od nekakega britanskega štabnega častnika, ki se je zdrvil v neki vojaški bolnici v Jeruzalemu, in izleptel ta tajnost. In to je bil eden izmed vzrokov Rommelovega potovanja v Rim. On je namreč šel tja za, da bi dobil od generala Jodla dovoljenje da unči IX. avstralsko divizijo, ki je bila v tem času v obkoljenem Tobruku globoko v nemškem zaletju. Rommel je računal, da bo tako osvobodil štiri italijanske divizije in v nemško laško motorizirano divizijo, ki naj bi jih uporabil za to, da bi zaustavil britansko ofenzivo.

Ko je bil Rommel v Rimu, je bila tam tudi njegova žena, ki ga je pregovarjala, da je prisostvoval svečanosti v čast svojega rojstnega dne in da se ni takoj vrnil z letalom v Afriko. In tako je bilo taborišče v Beddi Littorio v Afriki, kjer bi se bil moral odigrati eden najbolj važnih tovrstnih dogodkov druge svetovne vojne, prazno v trenutku, ko se je začela drama,

ki je terjala življenje Geofreyja Keyesa in večjega števila njegovih commandosov. Nekaj o pripravih za ta podvig 10. novembra 1941. leta ob 4. popoldne so Keyes in njegovi ljudje prišli na pomol alexandrijske luke ter se vkrkali v podmornico «Tor-baya». Razen Keyesa, polkovnika Laycocka in kapitana Campbella se je vkrkalo na «Tor-baya» še 25 vojakov, katerim je poveljeval poročnik Guy Cook, druga podmornica «Talismann» je vkrkalo še 21 vojakov.

Ob zori 13. novembra je kraljica «Tor-baya» previdno pomol periskop nedaleč od dogovorjenega kraja za izkrcaje, in majhne zalivu na obali Cirenaik. Laycock in kapitan podmornice sta opazila skozi periskop na obronkih bližnjih gričev več arabskih pastirjev, obala je bila povsem prazna. Toda morje je bilo tako razburkano, da so morali ponovno odložiti izkrcaje. Commandosi so čakali, da se morje pomiri, končno pa so sklenili izkrkati se kljub razburkanemu

morju. Zaradi tega čakanja se je izkrcaje začelo šele ob 10. uri zvečer v popolni temi Kljub velikim valovom so vsi commandosi iz prve podmornice srečno prispeli na svojih gumijastih čolnih na obalo. Od koder so začeli dajati znake svojim tovarišem iz druge podmornice. To je bilo že okoli dveh zjutraj. Veter, ki je bil že prejel močan, se je medtem spremenil v pravi vihar. Polkovnik Laycock je z gumijastim čolnom prišel do podmornice «Talismann», da bi ostalim commandosom pomagal pri izkrcaju. Vendar pa je bilo tudi to zaman. Končno so sklenili, da se ljudje iz «Talismanna» izkrkajo naslednje noč, zato se je Laycock vrnil na obalo.

Tudi to je bil znak za neuspeh podviga, vendar pa je razmeroma malenkosten v primeru s tem, kar se je zgodilo pozneje. Končno se je zdnilo tudi hladno in mrzno jutro 15. novembra. Keyes in njegovi najbližji sodelavci so proučili situacijo. Ker so ostali samo s 25 vojaki, so morali spremeniti svoj načrt. Sklenjeno je bilo, da bo Laycock ostal na obali in s večino opreme, ki so jo imeli s seboj, počakal, da bi

se ljudje iz «Talismanna» še enkrat poskušali izkrkati. Poročnik Cook naj bi z 8 ljudmi porazel vse telefontone in telegrafске zice na križišču južno od Cyrene in nato postal znak skladišče vojaškega materiala ob robu mesta.

In tako je ostalo Keyesu in Campbellu komaj 17 mož za pravo akcijo, namreč za napad na Rommelov glavni štab. Vendar pa je bilo že v prvotnem načrtu določeno, da bodo sam napad izvršili Keyes in Campbell, Terry, ki je bil pravi umetnik v rokovanju z ročno strojnico. Ostali commandosi njihove skupine pa bi samo varovali njih umik.

Okoli polne ste konočno prišla dva arabska vodika, ki ju je bil naročil oni vohun in okoli 8 zvečer, čim se je spuščal mrak, sta se obe skupini odpravili vsaka na svoje delo: poročnik Cook z 8 možmi v eno smer, Keyes in njegovi v drugo.

Evo kaj piše o tem Campbell: «Dež je sicer prenehal še preden smo odšli, vendar pa je bilo nebo povsem oblačno in je zastrlo mesec, tako da smo se kretali v temi kot v rogu in neprestano preklinjali kamenje in grmovje, nad katerim smo se stalno spotkali. Okoli 10 je en arabski vodnik izginil, kot bi se bil vdrl v zemljo in tisti hip smo imeli slutnjo, da bomo nalete na sovražno zasedo. Malo pozneje je izginil tudi drugi vodnik in naša slutnja je bila večjevala. Toda Keyes je ostal hladnokrvnen in celo dobro razpoloben. Oddalji je je od nas in šel v izvidnico. Če dobro uro po polnoči smo prišli na vrh malega grička, kjer smo nameravali tabortiti ter ostati čez dan.

Vsi, razen stražarja, so zaspali kot ubiti, toda ob zori je stražar dal znak za alarm in še tako zaspani smo se razleteli vsak na svoje mesto in zavzeli borbeni položaj. V grozi smo opazili, da so iz grmovja okoli našega taborišča uperjene proti nam kratkecevi italijanskih vojaških pušk.

Kaj se dogaja? Večja skupina arabskih nomadov se je v temi približala v našo bližino in nas obklobila, s čimer je bil ves naš velik podvig v nevarnosti, da se konča klavrno. Toda Keyes se je tudi ob prvi priložnosti pokazal dora-

ZABRINKANA OBOROŽITEV GROTEWOHLOVE NEMČIJE

Pisali smo o načrtih ustanovitve zahodnonemške vojske, ki bi štela pol milijona vojakov in ki bi bila vključena v evropsko obrambno skupnost. Se prej pa smo pisali o oboroževanju Vzhodne Nemčije. Pomudimo se ponovno pri tem.

Ze v juliju lanskega leta je Walter Ulbricht na drugi konferenci Enotne socialistične stranke obirno govoril o sorožju v rokah delavcev, antifašistov in delovnih kmetov, kar bi se dalo tolmachi, da gre za ponovno oboroževanje Vzhodne Nemčije, pa četudi z nekakim posebnim prizvokom. Če pa vzamemo to trditve Walterja Ulbrichta v znanje-politici in strateški konceptiji sovjetske politike, se ta poteza, odnosno ta nova smer, ki jo je izrazil Ulbricht, nikakor ne sklada z njegovimi izjavami iz leta

1952, ko je govoril o oboroženih formacijah ljudstva, ki se je osvobodilo militarizma in o tako imenovani ljudski policiji, kot amotnemu čuvarju življenjskih interesov vsakega poštenega državljanas kot o zaščitniku amiru in medesebojnega razumevanja». Ob tej priložnosti, namreč leta 1952, je Ulbricht priznal, da je v ljudski policiji več častnikov bivšega Wehrmachta, vendar je pri tem obšel vstopa v to ljudsko policijo tudi častniki bivših SS-ovskih formacij, Ulbricht pa je ob tej priložnosti skušal poudariti, da obstaja bistvena razlika med bivšimi častniki Wehrmachta v Vzhodni Nemčiji od istih častnikov v Zahodni Nemčiji, in sicer zaradi razlike v družbeni ureditvi te da je za Demokratično nemško republiko bistveno to, skat ta častnik dela danes za mir in enotnost.

V sedanjih pogojih, in sicer potem ko je Sovjetska zveza dala Vzhodni Nemčiji esuvenost, se bodo njene oborožene sile gradile prav gotovo v širšem obsegu kot doslej in se to formiranje nove vojske ne bo več prikrivalo pod krinko neke ljudske policije in podobno. To nas spominja na dejavnost generala von Sekta, ki je bil med prvo svetovno vojno načelnik Mackensenoovega generalštaba in ki je od 1. 1920 do 1926 organiziral tako imenovano Reichswehr. Reichswehr je uporabljal in se večžala z orožjem, ki je bilo po mirovni pogodbi Nemčiji sicer prepovedano. In vendar se je general von Sekt znal v mnogo hušjih in bolj zapletenih razmerah kakor pa tisti vzhodnonemški funkcionarji, ki so po zaključku druge svetovne vojne delali na obnovi vzhodnonemskih oboroženih sil, kajti pri tem so imeli popoln pristane Sovjetske zveze in celo njeno pomoč.

Zelo verjetno je, da bo formalna suverenost Vzhodne Nemčije, na katero je pristal Sovjetska zveza, imela tudi ta učinek, da se vzhodnonemška vojska ne bo več morala prikrivati pod etiketo ljudske policije, vendar pa je res, da v okviru omenjene ljudske policije obstaja že sedaj vrsta najrazličnejših formacij, ki spadajo pod kompetenco vzhodnonemškega ministrstva za notranje zadeve. Nekaterih teh formacij so povsem policijske, kot na primer mestna policija, sodna policija, zaporska policija in podobno, toda glavne so tiste oborožene sile, ki imajo izrazito vojaški in ne policijski značaj.

V to vrsto spadajo predvsem tako imenovane čete ekasarnirane ljudske policije, ki šteje 110.000 mož. Ta policija ima na razpolago 1.500 oklepnih avtomobilov, 1.700 topov in je razdeljena v tri armade, in sicer v severno armado s sedežem v Pasewalku, ki ima 40.000 mož, oziroma dve motorizirani diviziji, eno okleпно divizijo ter manjše

pomožne enote; v južno armado, ki je približno enaka severni, ter srednjo armado, ki je šele v razvoju. V to policijo spada tudi vojaška divizija s približno 7.000 možmi in večjim številom šolskih letal za vaje. Nadalje spada to policijo povsem vojaškega značaja tudi pomorska policija 9.000 mož in 50 modernih plovnih enot.

Vseh tej ekasarnirani policiji povečuje general Heinz Hoekmann, ki je hkrati po veljavni zakonodaji in pomorske policije. Ta policija ima zelo razčlenjeno strokovno vezbanje in se ravna po eni strani po načelih že prej omenjenega generala von Sekta, po drugi strani pa po načelih povsem redne vojske. V začetku leta 1954 je štela vsa ta vojska vseh treh grupacij 128.000 mož. Poleg teh izrazito vojaških formacij, ki si sicer krijejo pod obliko ljudske policije, a jih nihče ne prikriva, obstajajo še druge vojaške formacije, ki pa so bolj zabrankane. Te so: obmejna policija, ki šteje 30.000 mož, odredi za zaščito tovarn, ki štejejo skupno 40 tisoč mož, ter rezervne čete, ki so določene za vzdrževanje reda v tovarnah. Tem prikritim formacijam bomo pristeli še varnostno policijo, dalje policijo, ki naj bi izvajala nekako zvezo med varnostno berlinsko žandarmerijo in domačo mestno policijo, nadalje lahke enote z rezervnimi četami, kar naj bi bila pomožna policija, prometna policija in odredi državne varnosti, ki so uniformirani in vojaško organizirani. V vseh teh nešteti službah je približno 90.000 mož.

Vsem tem neštetim odkritim in prikritim policijsko-vojaškim formacijam je treba pristeti še 400.000 mladih ljudi, ki se pod vodstvom aktivnih častnikov vežbajo v tako imenovanih predvojaških vajah, kaj zajemajo mladino od 16 let naprej in imajo po 80 ur vojaških vaj na mesec. Pri vseh teh najrazličnejših oblikah ljudske policije je važna spolitična vzgoja ter predanost vodstvu. Ta zahteva je bila postrojena še posebej po lanskem junijskem uporu, pri katerem je prišlo do izraza dejstvo, da se pri ljudski policiji ne drže predvsem strogo navodil in želja Grotewohlove oziroma Ulbrichtove vlade. Zaradi tedanjih dogodkov so ustrelili tudi nekaj ljudskih policajev, številne pa so strogo kaznovali. Kljub vsemu temu, kljub spolitični vzgoji, je v zadnjih letih pobegnilo na Zahod več bataljonov ljudskih policajev.

Po vsem tem moremo mirne duše trditi, da je Vzhodnonemška demokratska republika mnogo bolj oborožena kot Zahodnonemška federativna republika, in da je vsa sovjetska propaganda o nevarnosti zahodno-nemške oborožitve — sprito dejanskega stanja v Vzhodni Nemčiji — prozoren primer političnega licemerstva sovjetske vlade.

Največji helikopter je zankrat to-je ameriško vojno letalo za prevoz ljudi vrste YH-16, ki ga je dobavil ameriški vojski podjetje Pleski Helicopter Corporation. Ta helikopter lahko prevaža 40 vojakov ali 3 dipe, ima dva motorja s 1.650 konjskimi silami. Vsak motor lahko sam zene oba se en siroj pokvari.

V. IN VI. SIMFONIČNI KONCERT ORKESTRA TRŽAŠKE FILHARMONIJE

Japonski violinist v «Verdiju»

Koncertu, ki ga je pretekli četrtletki dirigiral Antonio Pedrotti je dal poudarek nastop japonskega violinista Toshiya Eta. Mladi virtuozi, ki si s svojimi koncerti pridobijo s svojim sveta sloves odličnega umetnika, se je tržški publiko predstavil s koncertom za violino in orkester skladatelja Aleksandra Glazunova. Njegovi obdobjanja v predur-tenični izvedbi se je pridružil doživljeno muzikalno podajanje — ne sentimentalno romantično pač pa verno skladenateljemu izrazu za katerega je značilno lirčno slovan-sko nastrojenje. Koncert, ki ga redko čujemo, izdaja bogato skladateljstvo in iznajdnost, značilni raspoditni ton in poseben smisel za peštre orkestralne barve. Na željo publiko je mladi violinist dodal še dve Paganinijevi skladbi in Bachovo Chaconno, pri čemer

je še posebno prišlo do izraza njegovo virtuosno podajanje. Spored je obsegal kot novost predhodnih divertimento na predkličništevno — brezizrazno delo, ki poleg tehničnih nedostatkov izkazuje pomanjkajne invencije. Instrumentalna predelava klavirskih del starih mojstrov, kakor je n. pr. Domenico Scarlatti, zahteva vsakekar večjega mojstra kakor je Gian Luca Toechi.

Na tem koncertu smo pod taktirko Pedrottija slišali še Mendelssohnovo simfonijo v a-molu op. 56, imenovano «Skotsko». Ne moremo reči, da je imelo to delo programski značaj, vendar kaže, da je pri ustvarjanju tega dela, iz katerega vega melanholičen, mračen značaj, na skladatelja prila res do polnega izraza, vendar je večeru — vsaj sodeč po odzivu publiko — dal poudarek koncert za harfo in orkester francoske skladatel-

stoma brezizrazna. Pogrešali smo pri orkestru večjo sonornost ter močnejši kontakt z dirigentom s čimer bi slednji boljše posredoval svojo zamisel orkestru.

Dirigent William Steinberg in harfist Nicanor Zabaleta v «Verdiju»

Stevilno publiko je privabil turek pripravil ameriški dirigent Williams Steinberg, po roku iz Kölna, s sodelovanjem svetovno znanega harfista; Spanca Nicanorja Zabaleta. Po muzikalni vrednosti bi nedvomno dal prednost Beethovnovi «Ericici» in Brahmovim varijacijam, delom, ki spada med najboljšje svetovne simfonične literature zlasti še ker je izvedba obeh navedenih skladateljev prila res do polnega izraza, vendar je večeru — vsaj sodeč po odzivu publiko — dal poudarek koncert za harfo in orkester francoske skladatel-

ČUVAJ SVOJE OČI!

Z malokatero stvarjo ravna človek tako lahkomišlno kot s svojimi očmi, in vendar je oko opazovalec in čuvare vsega. Zaznava najlepše stvari, svari človeka pred slabim in je od jutra do večera stalno na delu; v mraku, v di-

mu, v tovarni, ob pekočih senčnih žarkih, povsod je pripravljeno človeku služiti in mu ugoditi. In človek? Lahkomiselnosti izkoristi svoje oko tako dolgo, dokler mu vid ne začne pešati. Da se temu izognes, upoštevaj pravočasno sledenja navodila.

Mala matura na Hrvaškem ukinjena

Skupina prosvetnih delavcev je že pred nekaj meseci predlagala ukinitve male mature na Hrvaškem. Sedaj je to sklenili tudi Svet za kulturo in prosveto LR Hrvatske, ker postaja osemletno šolanje na Hrvaškem obvezno. Imajo možnost, da se okrog 600 šol, ki so sedaj štirletne, prenesouje v osemletne. Te osemletke bi bile namenjene predvsem mladini, ki ne bo nadaljevala šolanja na gimnazijah. Seveda se bodo razlikovale po predlogu Sveta od dosedanjih po tem, da bodo uporabljale v višjih razredih učni program nižjih srednjih šol.

mu, v tovarni, ob pekočih senčnih žarkih, povsod je pripravljeno človeku služiti in mu ugoditi. In človek? Lahkomiselnosti izkoristi svoje oko tako dolgo, dokler mu vid ne začne pešati. Da se temu izognes, upoštevaj pravočasno sledenja navodila.

Če bi ne menčaj in ne tlačiti

Ce ti je prišel tujek v oko in ga nisi odstranile že solze, okoli gaveli in pojdi k zdravniku! Če je prišlo v oko apno ali kislina, sperj oko s curkom vode ter pojdi takoj k zdravniku!

Oko je občutljivo za prepih. Voznja na motorju brez zaščitnih očal povzroča pogosto dolgotrajno vnetje veznic. Prav tako lahko padejo med vožnjo v oko razni tujski, ki povzročajo na očesu občutne okvare.

Cim opaziš, da slabo vidiš, pojdi k zdravniku za oči in si daj določiti očala, kajti le s pravilnimi očali si boš lahko izboljšal in ohranil vid. Posebno skrben bodi zaradi tega še pri otrocih. Tu je namreč pravilno določanje očal še važnejše kot pri odraslih.

Dr. S. B.

POVEČANJE PRODAJ MALIH BRITANSKIH AVTOMOBILOV V EVROPO

Po zadnjih podatkih so januarja in februarja prodali v Evropo mesečno 1.300 malih britanskih osebnih avtomobilov z enim litrom cilindrske vsabine ved kot v prvih dveh mesecih leta 1952.

VREME Vremenska napoved za danes: Napovedujejo pretežno oblačno vreme s padavinami. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 17,9 stopinje; najnižja pa 13,7 stopinje.

PRIMORSKI DNEVNIK

Valdaostanci, Tiroleci, Furlani in beneški Slovenci

Kot je znano določa nova ustava italijanske republike poseben statut, ki priznava pravico do samoupravljanja našim pokrajnam; statut, ki tudi priznava, da v teh delih živijo narodi, ki niso italijanskega porekla. Za Valdaostance in za Tirolece je Italija držala obljubo, toda za Furlane in beneške Slovence ne! Ne samo, da ni izpolnila širokih obljub, ki jih je dal ministrski svet 11. julija 1945 in da ni sprejela iz teorije v prakso to, kar določa nova ustava italijanske republike, pač pa smatrajo italijanske oblasti, da je proti Italiji vsakdo, ki zahteva, da se te obljube izpolnijo in da se republika ustava spoštuje.

Medtem ko je Italija dala autonomijo Južnotirolcem in Francozom v Valdaosti in s tem odprla pot v boljše življenje teh dveh narodov, je beneške Slovence in Furlane pahnala v črno bedo.

Zakaj nam Italija neče dati deželne autonomije? Ali misli, da smo narod, nesposoben za samoupravljanje? To mišljenje je popolnoma zgrešeno! Beneški Slovenci smo imeli autonomijo in smo se sami upravljali 37 let, to je od leta 1420 (dan, ko smo prišli pod beneško republiko, do Napoleonovega pakta z Avstrijo in Campoformidu leta 1797.) Šele ko smo prišli pod Avstrijo smo zgubili svojo autonomijo. To ni so lažni podatki. Kdor ne verjame naj gre iskat v arhive in našel bo zapisano, da so 11. junij 1797 še enkrat potrdili, da je v Beneški Slovinski drugi narod, ločen od Furlanije in da se sam upravlja. Če smo bili za beneško republiko drugi narod, kaj smo danes za italijansko republiko? (Italianissimi?) Oh ne! Saj smo potomci tistih naših prednikov, ki so bili pod beneško republiko! Saj se nismo pretvarjali kot gledališki igralci ali kot prikazenji. Mi smo Slovenci! Osemindesetletna kolonialna politika Italije ni se uspela ustvariti na slovenski zemlji; italijanskega naroda in sedanji premišljeni načrt, da bi razdelili beneške Slovence, je šel po vodi, ker se naše ljudstvo prebujalo in kmalu bo Italija hotela ali nehotela moralna dati Furlanom in beneškim Slovencem to, kar določa nova ustava italijanske republike.

ŠPORTNI DNEVNIK

DVOBOJ MLADIH NOGOMETASEV

ITALIJA - MADŽARSKA 2:2

Neodločen rezultat pomeni za italijanske nogometase uspeh - Italijani dvakrat v vodstvu

FLORENCA, 19. — Italijanski nogometasti mladinci so danes dosegli lep uspeh, ko je jim v posrečilo igrati neodločeno s svojimi madžarskimi vrstniki in ko so celo vodili na tekmi. Na polju igrali so igralci, kar kaže tudi razmerje kotov — 2:2 za Italijo.

Moštvici sta nastopili v naslednjih postavah: Italija: Stefani; Comaschi, Zagatti; Turchi, Bernasconi, Invernizzi; V. Mariotto, Piva, Brighenti, Tortul, Savionna; Magri. Madžarska: Gulyas; Sarosi, Vardihi; Dudas, Szojka, Csernay; Benics, Machos, Orosz, Kovacs II, Fenyvesi.

Sodnik: Edouard Herzog (Francija); strelska sodnika: Magri, Kragari (Italija) in Damko (Madžarska).

Sretili: V prvem polčasu v 11. minuti Brighenti (Italija), v 12. minuti Kovacs (Madžarska); v drugem polčasu v 32. minuti Magri (Madžarska).

Gledalcev je bilo 30.000; vreme oblačno, igrišče pa mokro in težavno za igro.

V drugem polčasu je bilo izvršenih nekaj sprememb v moštvih; v 20. min. je Cade II. zamenjal poškodovanega S. Savionna, v 26. min. so Madžari zamenjali srednjega napadalca Orosza z Magno, v 27. min. pa je Passarin zamenjal poškodovanega Brighentija.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

OB RUŠENJU STAVB V GORIŠKEM GETU

Zakaj občina še ni poskrbela za preselitev družin iz Ul. Ascoli

Novozgrajene stanovanjske hiše v Ul. Brigata Pavia in Ul. Torriani so bile prvotno namenjene stanovanjem neohigieničnih hiš v Ul. Ascoli, sedaj pa so se vanje vselile manj potrebne družine

V torek zvečer je stanovanke hiše št. 15 v Ul. Ascoli zbudilo nenadno ropotanje. Preiomil se je prečni tram, ki je bil že ves trhel in ni prenesel teže, ki je pritiskala nanj. Z njim se je podrti tudi del zida. Le veliki prisobnosti duha in golemu naključju se ima družina livarja Maria Tune iz 2. nadstropja zahvaliti, da je ostala nepoškodovana. Prav tako je ostala nepoškodovana družina Selva iz prvega nadstropja.

Na kraj so takoj prihitali gasilci, ki so podprli strop in takoj izpraznili poslopje.

Ul. Ascoli (goriški geto) je že zelo stara. Poslopja so bila zgrajena v 15. stoletju. Dolgo časa je bil geto četrt, ki je bila popolnoma ločena od ostalega dela mesta. Na obeh straneh ulice so bila zelezna vrata, ki so jih z nočjo zapirali, zjutraj pa odpirali.

Hiše so starinske in neohigienične. Poleg tega so tudi preobjudene. Ugotovili so, da so hiše preobjudene za 1.48 odstotkov. S tem odstotkom prekosa ulica najbolj objudene predele Geneve in Benetk, kjer znaša preobjudenost 0,94 odstotkov.

Goriški občinski svet je že leta 1952 spoznal, da je treba nekaj ukreniti, da se to leglo bolezni in nevarnosti za življenje mešanov čimprej odstrani. Na poletnem zasedanju je predložil načrt, po katerem naj bi v Ul. Brigata Pavia zgradili 50 novih stanovanj za prebivalce Ul. Ascoli. Za 10 družin bi stanovanja preskrbela občina. Po tem načrtu naj bi najprej porušili 11 stanovanjskih hiš, ki so last Donatijev, z 264 stanovanjskimi prostori. V postev bi prišle hiše od št. 11 do št. 31 od sinagoge do Ul. Largo Pascasi.

Občinski svet je tedaj odobril izdati 1.800.000 lir za nabavo 1.352 kvadratnih metrov zemljišča za razširitev ulice, 43.377.500 lir pa je odobril kot odkodnino za porušitev 36.000 kvadratnih metrov starih stavb. Med lastnikom hiš Donatijev in občino je bila kmalu sklenjena pogodba, po kateri naj bi se čimprej podrla večje število stavb, njihove stanovalce pa naj bi razmestili po novih stavbah v Ul. Brigata Pavia in v Ul. Torriani, in katerih naj bi bila stanovanja z dvema sobama in kuhinjo za 3.000 lir. Da bi dela pravilno potekala, bi morala občina plačati Donatiju primerno vsoto, vendar pa, kakor smo izvedeli, občina s svoje strani pogodbene določil ni izpolnila in Donati se je moral zateči po denar v banke, kjer so mu ga dale z 12-odstotnimi obrestmi. Seveda pod takimi pogoji niso mogli zgraditi hiš z najemno po 3.000 lir, kajti bi bila primerna za revne prebivalce v Ul. Ascoli, ampak so zgradili stanovanja za 8.000 lir in več mesečne najemnine, katere prebivalci Ul. Ascoli, katerim so bile novozgrajene hiše namenjene, ne morejo plačati, zato so se vanje vselile druge družine, prebivalci v Ul. Ascoli pa morajo se nadalje nemirno spati zaradi bojazni, da se jim bo zrušil strop nad glavo.

To je drugi primer, ki poleg neohigienosti okoli poslovanja proste cone kaže, v kako slabih rokah je goriška občina. Koliko časa bo to še trajalo? Na občini naj se zavemo, da bi imeli na vesti morbitarne zrtve nesreč v Ul. Ascoli!

Zaključna prireditev gorških srednjih šol

Opozarjamo starše in sorodnike dijakov, da bodo naše srednje šole tudi letos nastopile z običajno šolsko prireditvijo, 27. maja in v nedeljo 30. maja točno ob 20.30 na dvorišču Solskega doma v Ulici Croce.

Sporod bo obsegal pevske točke, balet, veseloigro "Privetovstov izpita", drama "Skopi vitez" in spevoigro z odskim prizorom.

Nastopajo dijaki in dijakinje vseh štirih slovenskih srednjih šol.

Vabila bodo te dni na razpelo v solskih tajnistvih, v Katoliški knjižarni, v knjižarni "Carduccia in pri poverljivih na delu. Sprejemali se bodo prostovoljni prispevki za pomoč potrebnim dijakom. Ker bo prireditev nudila tudi umetniško razvedrilo, pričakujejo naši dijaki obilno udeležbo.

Za povratek se bodo gostje iz bližnje okolice lahko poslužili Ribijevih avtobusov, ki bodo odpeljali po končani prireditvi s Travnika.

Mladinski instrumentalni koncert

Učenci in učence gorške ter tržaške glasbene šole bodo nastopili v nedeljo 23. maja ob 16. uri v dvorani pri eZlatem pajku s izbranim programom iz klavirja in gosli. Najmlajši goslarji se nam bodo predstavili v skupinski igri. Na sporedu je tudi nastop mladih harmonikarjev ob spremljavi klavirja in pet pesmi našega tržaškega skladatelja Pavleta Merkuja. Da bi bilo ustrežno željam občinstva iz mesta in okolice, je določen začetek koncerta ob 4. uri popoldne. Pridite in podprite s svojo udeležbo plemenita stremjenja in delo naše mladine.

Seznam plačevalcev družinskega davka 1954

Objavljeni so samo tisti davkoplačevalci, ki imajo nad milijon obdavčljivega letnega dohodka

Pri občinskem davčnem uradu v Gorici, Ul. Crispi, je bil na vpogled seznam plačevalcev občinskega davka za leto 1954. Na seznamu je 3615 oseb, in sicer industrijalci, trgci, rokodelci, kmetje in delavci davkoplačevalcev, ki so vpisani v kategorijo s stalnim dohodkom. Vsi ti davkoplačevalci so pred dnevi prejeli občinsko obvestilo, da soglašajo s predpisanim davkom, ali pa da napravijo priziv na komisijo prve stopnje. Če namerava davkoplačevalec napraviti priziv mora v njem navesti dohodek, ki je po njegovem mnenju realnejši in ki bo vpisan v začasni seznam.

Objavljamo seznam tistih davkoplačevalcev, ki imajo po poizvedovanju nad 1 milijon obdavčljivega dohodka. Največ obdavčljivega dohodka imata sinova Enrico in Lino Mattioni, vsak po 10 milijonov lir, od tega bi morala letno plačati po 1.283.500 lir.

V naslednjem objavljamo seznam davkoplačevalcev z ugotovljenim obdavčljivim dohodkom, in okepljanj za plačevanje davkov v Jugoslaviji.

Dvolastniki naj v nedeljo 23. maja pridejo med 9. in 10. uro v gostilno "Pri Zajcu" v Stanzrežu, kjer bodo dobili davčne odločbe za plačevanje davkov v Jugoslaviji.

Linhartov "Matiček"

(Nadaljevanje s 3. strani)

tem je postena in stanovitna Ona jasno ve za svoj cilj: dobiti Matička za moža in za očeta svojih otrok. Barovne galantnosti se ji zdijo iz njene zdrave kmečke narave v predpsem smešne. Komaj da se dotaknejo nezavestnosti ženske v njej. Nerada bi si kdo želel Nežiko bolj kmečko, robustno. Me mi je odgovarjal lik kakekrsnega je Grilova ustvarila: kljub navihavnosti in odpravnosti deklisov nežen.

Trije imenitni komični tipi: Pavle Kovig kot škandir graščinski Zuzek, ki se ob koncu izkaže kot Matičkov oče; Aleksander Valič kot Zvezlavna, sen advokat na deželji; in Jose Zuppa kot grajski pisar Budalo. K njim je treba pristeti še izvršno karakteriziranega Gasperja Staneta Potokarja in dušopisno, malice karikirano zamisljeno županovo hčerko Jerco, ki jo je podala Duša Počkajeva, Simpatičnega studenta ana vakancah Tončka, je prav dobro tipiziral Dušan Škedel, Lakaja Jako je izrazito podal Maks Boje in arhitnega hlapca prav tako Nace Simončič.

Nastopila je še cela vrsta kvalitetnih igralcev iz ansambla in slušateljev Akademije.

Celotni vtis predstave: Velika skladnost in harmoničnost utesh sodelujočih od režiserja, ki je obenem scenograf, in igralcev, pa do stasov in članov tehničnega osebja, ki so upravljali z odrskeimi rekviziti. Velika in prepričljiva umetniška stvaritev.

(Konec sledi.) VLADIMIR BARTOL

Opozarjamo vas na sledeče **RADIO** oddaje: Jug. cona Trsta: 18.40: Zabaval vas bo orkester Radio Ljubljane. — Trst II: 18.00: Koncert tenorista Dusana Periota. — Trst I: 11.30: Opera glasba. — Slovenija: 13.55: Pisan spored slovenskih narodnih pesmi.

Kino na Breginjah
predvaja danes z začetkom ob 18. uri film:
MORSKI TIGER
(igra Wallace Bery)

Veliko izbiro konfekcij po resnično nizkih cenah vam nudi
Kaliger
Športne srajce z dolgimi rokavi iz pravega bombaža od 1.350 lir dalje
Moderne letne hlače . . . za 1.950 lir
Moške kompletne obleke . . . za 3.950 lir
Interloc polovičnimi rokavi v vseh barvah . . . za 590 lir
Za veslačje imamo veliko izbiro hlač in nogavic
Ameriške originalne modre hlače (gin) z belim šivom.
Bogata izbira športnih jopičev
Kaliger, Trst, Ul. Timeus št. 3 (nova hiša)

IZPRED OKRAJNEGA SODIŠČA
Brez lovskega dovoljenja streljal ptiče z najdeno puško
Ker sta zbežala v Jugoslavijo, da bi našla zaposlitev, so ju obsodili na zapor in globo
Pred goriskim okrajnim sodiščem, sta se morala večraj zagovarjati dva obtoženca, ker sta 20. marca leta ilegalno zbežala čez mejo v Jugoslavijo.
Prvi je 23-letni Umberto Tomad iz Manzana, drugi pa 23-letni Saverio Trigione iz Uližine Barjia. Oba so jugoslovanski varn. organi takoj ob prihodu aretirali in ju zaprti. 20. aprila pa jih je vrnila italijanski oblaistem, ki so ju prav tako takoj spravile v zapor v Ul. Barzellini.
Oba obtoženca sta bila že večkrat kaznovana; Tomad je bil pijanec, Trigione pa je bil obsojen zaradi tatvine.
Prvemu je sodnik prisodil 4 mesece zopora in 20.000 lir globe, drugemu pa 3 mesece zopora in 18.000 lir globe.
Josip Brescia, rojen leta 1928 in stanuje v Gorici, Ul. del Tronco 7, je sel 25. januarja loviti ptiče. Bil je oborožen z lovsko puško in z naboji, vendar pa ni imel dovoljenja za lov. Pri tem poslu ga je zadel poljski čuvaj Franc Tomadini, ki ga je vprašal po lovski knjižici. Brescia mu ni mogel ugoditi, zato ga je zapisal in prijavil sodnim oblastem.
Večraj se je moral zagovarjati zaradi petih točk obtožnice, in sicer zaradi lovske puške in municije, ki je ni prijavil oblastem; ker je nesel puško iz stanovanja; ker je v obljudenem kraju streljal z njo; ker je lovil brez dovoljenja in ker je lovil v prepovedanem času.
Obtožence se je že med pretekavo izgovarjal, da je puško in naboje našel pri činturju pri Soči v neki jami, vendar so ga obsodili na 12 dni zopora in 4.000 lir globe.
ZŠZ v Gorici organizira izlet v Štjak
Zveza slovenskih žena v Gorici organizira za 5. in 6. junija izlet v Štjak. Odhod zgodaj zjutraj in povratek zvečer.
Vpisovanje in pojasnila na ZSPD, Ul. Ascoli 1/1, do 24. m. Izleta se lahko udeleži vsakdo!

KINO
CORSO, 16.30: "Tretji razred liceja".
VERDI, 17: "Sombrero", Montalban, Pierangeli.
CENTRALE, 17: "Rdeča Donava", W. Pidgeon.
VITTORIA, 17: "Angeli nočni".
C. Lombard in B. Aherner.
MODERNO, 17: "Rdeča avto-kolona", I. Cander.

Zaščitno iznajdb in zaom za predmete na velesejmu
Po ukazu ZVU št. 50, ki postane veljaven z dnem objave v Uradnem listu, uživajo industrijske iznajdbe, modeli, izlozbene dekoracije in trgovske znamke, ki niso patentirane, ali za katere ni bila vložena prošnja za patentiranje in ki zadevajo predmete, razstavljena na tržaškem velesejmu, ki bo od 17. junija do 4. julija 1954, v skladu z zadetnimi določili za ves čas razstave začasno zaščitno, ki jo predvidevajo zakoni, ki so zdaj v veljavi.

Sestavljena iz najboljšega materiala
Izdelana po najnovejših tehniških odkritjih
Izbrana eleganca modelov
Ceno ugodno
Popolno jamstvo za 5 let
Zahtevajte jo pri svojem urarju!

ZAHTEVAJTE

Radenska
ZDRAVILNI VRELEC
SRCE - JETRA
LEDVICE
ŽENSKA MOTNJE
IZČRPNOST

DANES 20. MAJA
bo v
KINO DVORANI V DOLINI
predvajan slovenski film
„Vesna“

OSVEŽUJOČA ZDRAVILNA

ZASTOPNIK IN GLAVNA ZALOŽBA:
ZADR. KONZORCIJ TRGOVCEV I JESTVINAMI
TRST - Ul. Valdirivo 3, tel. 350-34